

Wprowadzenie

Oddajemy do Państwa rąk kolejny numer czasopisma „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” przygotowywanego przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Stanowi on trzeci zeszyt serii będącej konsekwencją decyzji podjętych przez Radę Instytutu oraz Redakcję. Dostrzegając niedostatek aktualnych opracowań dotyczących problemów rozwoju Wielkopolski postanowiono wówczas, że począwszy od 2016 r. każdy IV w roku zeszyt naszego czasopisma będzie miał charakter tomu zbierającego wyniki badań regionalnych na temat naszego województwa. Zakładamy, że podjęta inicjatywa przyczyni się do stworzenia cennego poznawczo zbioru wyników analiz, których zakres przestrzenny będzie obejmował województwo wielkopolskie. W niniejszym numerze zebraliśmy kolejne 12 artykułów o takiej właśnie tematyce.

W pierwszej grupie artykułów przeprowadzone analizy odnoszą się do obszaru całego województwa lub też rozpatrują oddziaływania rozwojowe domykające się w jego granicach. Pierwsze dwa artykuły omawiają znaczenie dochodów w gminach województwa wielkopolskiego. Tom otwiera artykuł Pawła Motka pt. „Nierówności dochodowe gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017”, w którym autor przedstawia nierówności dochodowe gmin województwa wielkopolskiego w latach 2004–2017, a więc po uchwaleniu ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz przystąpieniu Polski do UE. Według autora nierówności dochodowe gmin powodują, że samorzady bogatsze mogą świadczyć dobra oraz usługi publiczne dla mieszkańców w większej ilości i o lepszej jakości. W rezultacie wpływa to na poziom i warunki życia oraz dynamikę rozwoju gospodarczego.

W drugim opracowaniu pt. „Znaczenie podatku leśnego w dochodach budżetowych gmin województwa wielkopolskiego” Małgorzata Polna przedstawia znaczenie podatku leśnego jako źródła dochodów gmin w województwie wielkopolskim. Autorka określa kształtowanie się wysokości i przestrzennego zróżnicowania wpływów z tytułu podatku leśnego. Na podstawie przeprowadzonych badań obejmujących lata 2008–2017 autorka wykazuje, że podatek leśny największą rolę jako źródło dochodów odgrywa w gospodarce budżetowej gmin wiejskich, chociaż jego znaczenie w tych jednostkach samorządu terytorialnego jest niewielkie.

Kolejny tekst autorstwa Henryka Maćkowiaka pt. „Zmiany w handlu zagranicznym województwa wielkopolskiego” koncentruje uwagę czytelnika na określeniu zmian w strukturze geograficznej i towarowej handlu zagranicznego województwa wielkopolskiego na tle handlu zagranicznego Polski w latach 2003–2012. W artykule zaprezentowane zostały kierunki handlu zagranicznego województwa, również w ujęciu powiatowym, z uwzględnieniem wymiany handlowej z poszczególnymi państwami.

W dalszej części tomu artykuł pt. „Dziedzictwo kulturowe województwa wielkopolskiego w świetle danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa” autorstwa Anny Sinieckiej i Emilii Bogackiej przedstawia dziedzictwo kulturowe w województwie wielkopolskim w zakresie zabytków nieruchomości. Autorki poddały analizie zabytki nieruchome znajdujące się w rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Kolejny tekst pt. „Oferta i siła oddziaływania lotniska Poznań-Ławica na obszar województwa wielkopolskiego w kontekście funkcjonowania sąsiednich portów lotniczych” został przygotowany przez Radosława Bula. Autor dokonał w tym opracowaniu oceny konkurencyjności oferty Portu Lotniczego Poznań-Ławica w kontekście działalności sąsiednich lotnisk regionalnych w kraju oraz określił siły oddziaływania wybranych portów lotniczych na obszar województwa wielkopolskiego. Przedstawione wyniki analiz wskazują, że sąsiednie lotniska w znaczącym stopniu oddziałują na mieszkańców regionu i mocno wpływają na rynek usług lotniczych w województwie.

W drugiej grupie opracowań przedmiotem analizy jest obszar aglomeracji poznańskiej. Tę część tomu otwiera artykuł pt. „Organizacja przestrzenna handlu detalicznego w aglomeracji poznańskiej” przygotowany przez Tomasza Kaczmarka i Magdalenę Karczewicz, który przedstawia organizację przestrzenną handlu detalicznego w aglomeracji poznańskiej z podziałem na miasto i strefę podmiejską. Autorzy identyfikują i analizują generalną tendencję przenoszenia się placówek handlowych z obszarów centralnych miasta do wielkopłytowych osiedli i na tereny podmiejskie oraz ich koncentracje w dużych centrach handlowych. W artykule zwraca się uwagę na potrzebę diagnozowania i planowania rozwoju sieci handlowej w skali całej aglomeracji, ze szczególnym uwzględnieniem śródmieścia.

W kolejnym artykule Łukasza Mikuły pt. „Adaptacja polityki przestrzennej gmin Metropolii Poznań do nowych regulacji prawnych i metropolitalnej koncepcji rozwoju” podstawą badań empirycznych dla autora był zbiór kilkunastu projektów zmian studiów gminnych, przedłożonych w latach 2017–2018 do opiniowania przez Metropolitalną Komisję Planistyczną działającą przy zarządzie Stowarzyszenia Metropolia Poznań. Autor omawia przebieg procesu dostosowywania podstawowych dokumentów polityki przestrzennej gmin Metropolii Poznań (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy) do regulacji prawnych wprowadzonych w 2015 r. do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz do wytycznych wynikających z „Koncepcji kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań” – pozaustawowego opracowania planistycznego w skali obszaru metropolitalnego, powstałego z inicjatywy samorządów lokalnych zrzeszonych w Stowarzyszeniu.

W dalszej części Mikołaj Tomaszuk i Adam Kaczmarek w opracowaniu pt. „Integracja publicznego transportu zbiorowego na przykładzie aglomeracji poznańskiej – opinie wóldarzy gmin” podejmują próbę zweryfikowania omawianych w literaturze wad i zalet integracji międzygminnej w formule porozumień międzygminnych lub związków komunalnych z punktem widzenia i doświadczeniem wóldarzy gmin aglomeracji poznańskiej płynącym z kilkuletniej współpracy z miastem Poznaniem w dziedzinie publicznego transportu zbiorowego. Autorzy

uważają, że zbadanie satysfakcji wóldarzy jest ważne w kontekście zacieśnienia integracji i jej rozszerzenia o inne dziedziny polityki komunalnej.

Tekst Marzeny Walaszek odnoszący się do obszaru aglomeracji poznańskiej nosi tytuł „Typologia szkół gimnazjalnych w oparciu o graficzną analizę tendencji rozwojowych na przykładzie aglomeracji poznańskiej”. Celem artykułu jest przedstawienie klasyfikacji i typologii szkół gimnazjalnych w aglomeracji poznańskiej w oparciu o graficzną analizę tendencji rozwojowych, mogących posłużyć zarówno wewnętrznej, jak i dynamicznej diagnozie sektora edukacji. Autorka w pierwszej kolejności dokonuje klasyfikacji szkół samorządowych i niesamorządowych w oparciu o graficzną analizę tendencji rozwojowych szkół, a następnie ukazuje rozmieszczenie szkół sektora samorządowego według wyodrębnionych typów.

Wojciech Jurkowski w artykule pt. „Zmiany integracji zabudowy mieszkaniowej ze stacją kolejową w latach 2012–2018 na tle rozwoju przestrzennego obszarów wiejskich poznańskiej strefy podmiejskiej” stwierdza, że jednym z podstawowych problemów rozwoju przestrzennego stref podmiejskich największych miast w Polsce jest niekontrolowana i chaotyczna forma sububranizacji. Artykuł ma na celu ocenę integracji zabudowy mieszkaniowej ze stacją kolejową w poznańskiej strefie podmiejskiej oraz jej zmian na tle rozwoju przestrzennego w latach 2012 i 2018. Według autora badania stref podmiejskich na gruncie geografii społeczno-ekonomicznej skupiały się do tej pory głównie na analizach funkcjonalno-przestrzennych i społecznych, stąd niniejszy artykuł stanowi uzupełnienie w tej kwestii.

Cały tom zamykają dwa artykuły, które zakresem przestrzennym analizy odnoszą się do obszaru miasta Poznania. Zostały one przygotowane przez Katarzynę Kulczyńską i Natalię Marciniak.

Pierwszy pt. „Miejsca nagłej śmierci w Poznaniu – ich typologia i formy upamiętnienia” omawia typologię i formy upamiętniania miejsc nagłej śmierci w Poznaniu na podstawie inwentaryzacji tych miejsc przeprowadzonej w latach 2016–2017. Typologii tej autorki dokonały w oparciu o 4 celowo dobrane kryteria, a w przestrzeni publicznej Poznania wyróżniły aż 12 form upamiętnienia miejsc nagłej śmierci.

W drugim artykule pt. „Odwiedzenia nekropolii na Miłostowie w Poznaniu i ich motywy” Katarzyna Kulczyńska i Natalia Marciniak podjęły próbę określenia natężenia i częstotliwości odwiedzeń cmentarza na Miłostowie jako największej poznańskiej nekropolii, a także wyznaczenia zasięgu jego oddziaływania na podstawie miejsca zamieszkania odwiedzających cmentarz oraz wskazania motywów odwiedzeń przestrzeni sepulkralnej, którymi kierują się podróżujący do takich właśnie miejsc.

Zapraszamy Państwa również do działu Nowości Wydawniczych. Prezentujemy w nim najnowsze prace autorstwa pracowników naszego Instytutu, których tematyka bezpośrednio wiąże się z problematyką rozwoju regionalnego i polityki regionalnej. W bieżącym numerze przedstawiamy Państwu publikację autorstwa dr Katarzyny Kulczyńskiej. Książka „Miasta podzielone na granicach Polski” stanowi podsumowanie dotychczasowych, wieloletnich badań Autorki

prowadzonych w miastach podzielonych polsko-niemieckiego i polsko-czeskiego obszaru przygranicznego po roku 1990.

Mamy nadzieję, że włączą się Państwo czynnie w tworzenie kolejnych numerów naszego biuletynu. Zapraszamy i zachęcamy Państwa do nadsyłania propozycji publikacji, informacji na temat nowości wydawniczych, recenzji i głosów polemicznych dotyczących najnowszych wyników badań, a także streszczeń wyróżniających się prac magisterskich z zakresu problematyki rozwoju regionalnego i polityki regionalnej, które mogłyby stać się podstawą do przygotowania artykułów w numerze poświęconym debiutom naukowym. Pamiętajmy, że tylko od naszej wspólnej aktywności zależy ostateczny kształt naszego czasopisma, którego kolejny numer trafił właśnie do Państwa.

Przypominamy, że wszystkie zasady dotyczące składania i recenzowania tekstów oraz bieżący numer i numery archiwalne czasopisma dostępne są pod adresem <http://rr.amu.edu.pl> oraz na platformie otwartych czasopism naukowych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu PRESSto: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/rrpr>

Redaktor Naczelny
dr hab. Paweł Churski, prof. UAM